

PLANINARSKI VJESNIK

NA BITORAJU

Bitoraj (1385 m.) pripada medju najzanimljivije planine našega Gorskog kotara. Može se reći, da se u planinarskom pogledu mogu s njime takmiti jedino suri Rišnjak (1528 m) i vrletni Klek (1182 m). Na njem raste, kako kazuju poznavači njegovi, krasan alpinski cvijet runolist, taj toliko željkovani ures svakoga pravoga planinara. Rišnjak, Bijele Stijene i Bitoraj dosad su u nas jedina nalazišta toga plemenitoga cvijeća. Na Bitoraju ima kao i na Velebitu snježnica, dubokih pećinastih ponora sa vječnim snijegom. Na njem strše u vis na mjestima visoke okomite dolomitne pećine, koje stoe u oštem kontrastu sa okolnom gustom jelovom i bukovom šumom. Njegov vrh tvore ogromne gromade bijelih dolomitnih stijena, koje se strmo ruše prama istoku i s te strane posve su gole, dok su sa jugozapadne strane obrasle niskom šumom. S toga je vidik sa Bitoraja prama sjeveru i istoku otvoren i slobodan, a prema zapadu donekle spriječen. Pod samim vrhom prostire se na jugozapadnoj strani prostrana planinska livada, opkoljena bijelim vapnenim pećinama, medju kojima se na jednom mjestu otvaraju prirodna vrata, iza kojih se nalazi duboka gorska ponikva. Ta se livada zove Jožina plana i obiluje gorskim biljem. Sa nje se pruža jasan vidik na Učku i more. Na tu livadu rado zalaze početkom ljeta sabirači gorskog bilja i loveci kukaca i leptira. — Bitoraj nije osamljen gorski vrhunac, nego sastoji od cijelog niza planinskih vrhova, što no se protežu u smjeru od sjevero-zapada prama jugoistoku, počevši od Vrata sve do planinskih vrhunaca na medji primorja. U toj dugo kosi najviša je gora Viševica (1428 m), a Bitoraj je sa 1385 metara po visini tek drugi vrh; iza njih se ističu visinom Veliki Strilež (1379 m) i Mala Viševica (1306 m) na jugu Viševici, nadalje na jugozapadu Bitoraju Zvonik (1285), Javorje (1122), Debela kosa (1288), vrh Sironočić (1277), Oštri vrh (1276), Plančica (1192), na sjevero-zapadnoj strani Mrkvičić (1131) i Mrkovac (1044); na istočnoj strani Nadstijene (1259) i Oštrec (1124), a na jugoistoku Koži vrh (1148) i Peršova kosa (1298). Vrh Bitoraja (1385) zove se u narodu obično Veliki ili Burni Bitoraj. Potonji je naziv dobro poznat medju žiteljstvom na istočnom njegovu obronku, u Sungarima, Mrkoplju i Begovu Razdolju, gdje seljacima gola Bitorajska glavica služi kao neka vrsta barometra. Ako je ona zatrta oblacima ili maglom, sprema se kiša ili oluja, a ako je čista i vedra, vrijeme sluti na dobro. Medju osobite rijetkosti Bitoraja pripadaju duboki ponori sa vječnim snijegom, t. zv. snježnice. Do sada bila je poznata snježnica ispod Jožine plane na jugozapadnoj strani Bitoraja, a proljetos je o Dušovima pet planinara, medju kojima se nalazio i pisac ovih redaka, naišlo na duboku snjež-

nici kraj šumske ceste na sjevero-istočnoj strani, po prilici 250 metara ispod vrha Bitoraja. Prva snježnica pod Jožinom planom pripada medju najzanimljivije snježnice u Hrvatskoj, duboka je oko 30—40 m, okružuju je ogromne okomite pećine, a gornji joj rub rese vitke jeli. Na zapadnoj strani snježnice dižu se zanimljive oko 25 m visoke i po prilici 5 m široke pećinaste cijevi, koje se poput obruča savijaju i zaokružuju. Te okomite stijene sa tim obručima izgledaju kao ogromni stupovi. Planinar može da se po oborenoujeli spusti na dno snježnice, gdje je i usred ljeta dosta hladno; ali treba oprezno da silazi. Pogled u tu ogromnu provaliju snažno se doima svakoga.

Snježnica, na sjeveroistočnoj strani nalazi se na lijevoj strani šumske ceste u gorskoj uvali izmedju Plane i Male Lipovače, ali nije ni tako duboka ni tako ogromna kao ona pod Jožinom planom na jugozapadnoj strani. Izgleda kao velik i posve okrugao kotao, kojemu se stijene sa sviju strana okomito ruše do dna. Duboka je oko 8—10 metara. U njoj je namještena oborenoujela, po kojoj se može sići do snijega na dnu. Očito je, da iz nje ljeti šumski radnici vade snijeg za napitak.

Vrh Bitoraja, koji nam prikazuju tri slike u budućem broju „Planinarskog vjesnika“, ima vrlo zanimljiv i posve alpinski oblik i sa istočne strane mnogo podsjeća na šiljate i strme vrške Bijelih Stijena, kojima na tjemenu takodje raste alpinski cvijet runolist. Kad se planinar spusti južnim pravcem pod te okomite dolomitne stijene, otvara mu se rijedak pogled na imponantnu gromadu bijelih strmih pećina, pa mu se čini, da se je preselio u pravi alpinski kraj. Na vrhu ima dosta zgodna prostora za odmor i dulji boravak. Odatle se pruža sjajan i dalek vidik na istoku preko Mrkoplja prama Bjelolasici i Bijelim Stjenama, na jugoistoku prama Velebitu i Senjskom Bilu, na jugu prama Viševici, na jugozapadu prama Medvedjaku, jadranskom moru i Učki, a na sjevero-zapadu prama Rišnjaku i Snježniku. Na jugozapadnoj strani trebalo bi posjeti jedno ili dva drveta, da bude vidik jasniji i otvoreniji. Bitoraj je vrlo lijepo izgledište i može se u tom pogledu natjecati sa Viševicom i Klekom, ako i zaostaje za Rišnjakom i Medvedjakom. Uspon na nj traje oko tri sata hoda i nije nimalo naporan, jer se put polagano uzdiže i većinom vodi po gustoj jelovoj i bukovoj šumi, običnim šumskim kolnikom sve do pod tjeme. Taj je put nedavno označen crvenom bojom, i sada planinari mogu bez vodiča da se uspinju na Bitoraj. Samo na Jožinoj plani treba paziti na znak, koji pokazuje pravac uspona na vrh Bitoraja. Ima nade, da će sada Bitoraj postati tako omiljeno planinarsko izletište, kao što je već sada Klek kod Ogulina. P.

PLANINARSKE VIJESTI

POGLODNOSTI HRVATSKIM PLANINARIMA NA ŽELJEZNI-CAMA. Članovima „Hrvatskog planinarskog društva“, koji nemaju željezničkog certifikata, javlja društvena uprava, da su im istodobno podijeljene pogodnosti na dvije hrvatske pruge kr. državnih željeznica i na lokalnoj samoborskoj željeznicu. — Na molbu, što ju je društvena uprava koncem travnja o. g. podastrla presv. gosp. podbanu dru. Dragutinu Unkelhauseru i kr. ug. ministarstvu trgovine, stiglo je od kr. ug. ministra trgovine rješenje od 7. lipnja o. g. br. 35.337, kojim se dozvoljava, „da prigodom turističkih izleta, što će ih hrvatsko planinarsko društvo upriličiti u gorske krajeve modruško-riječke i varaždinske županije, mogu na ovim izletima sudjelujući članovi društva do dalje odredbe u ljetnoj sezoni, to jest od 1. svibnja do konca mjeseca rujna u relacijama Zagreb-Lič; odnosno Zagreb-Krapina i Zlatar putovati u II. razredu osobnog vlaka sa cijelom voznom kartom III. razreda, a u III. razredu sa polovičnom cijenom voznih karata II. razreda. — Ovu će pogodnost, na koju imadu pravo članovi društva, ako ih barem deset putuje zajedno, stavljati društву na raspolaganje ravnateljstvo kr. ug. željeznicu putem ispostavljanja odgovarajućih iskaznica, radi čega će se od slučaja do slučaja društvena uprava nebiljegovanom molbenicom obraćati na pomenuto ravnateljstvo u Budimpešti. Da se turistički značaj upitnih izleta može lakše prepoznati, pridržao je kr. ug. ministar trgovine, da na podijeljenu pogodnost za putovanje imadu pravo samo sa potpunom turističkom opremom putujući članovi Hrv. plan. društva, koje valja u svrhu, da se mogu legitimirati, providiti članskim iskaznicama sa fotografijom“.

U povodu toga rješenja društvena uprava poziva one članove, koji nemaju željezničkog certifikata, a kane sudjelovati u ovakvim skupnim izletima u spomenute gorske krajeve Hrvatske, neka na

drugoj strani članske izkaznice prilijepi fotografije u obliku posjetnice i neka ih provide svojim potpisima. Ujedno se upozorjuju, da će se od sada takvi izleti priredjivati češće na neđelje i blagdane a na bilo u Gorski kotar, bilo na Ivančicu ili Strahinšćicu u hrvatskom Zagorju, ako se prijavi barem 10 takovih članova; a da se pravodobno može pribaviti iskaznica od ravnateljstva kr. ug. željeznicu, potrebno je, da se članovi prijave usmeno ili pismeno barem 8 dana unaprijed društvenom povjereniku g. Dragutinu Privori, Ilica br. 5.

Ravnateljstvo lokalne željeznice Zagreb-Samobor dozvolilo je članovima pogodnost u istom razmjeru, u kojem su ju do ove godine uživali, t. j. za vožnju u III. razredu od Zagreba do Samobora ili natrag društveni članovi plaćaju 60 filira, a od Zagreba do Podsusjeda ili natrag 22 filira. No ta je vozna pogodnost vezana uz uvjet, da se poslovnoj upravi samoborske željeznicu u Zagrebu predaju iskaznice onih društvenih članova, koji se žele tom pogodnosti služiti, da ih u svrhu legitimiranja providi svojim uredskim žigom. — S toga se pozivaju zagrebački društveni članovi, da što prije svoje iskaznice predaju društvenom povjereniku g. Dragutinu Privori, gdje ih nakon biljegovanja mogu podići.

SKUPNI PLANINARSKI IZLETI. Hrvatsko planinarsko društvo objavilo je u dnevnim novinama za nedjelju dne 15. lipnja tri skupna izleta: na Rišnjak, Klek i Veliki Bitoraj. Odziv je za naše prilike bio vrlo brojan, a nema sumnje, da bi bio još brojniji, da naši planinari uživaju na željeznicu takove pogodnosti, koje se mogu kratkim putem kod prometne uprave u Zagrebu pribaviti. Za Klek se prijavilo osam planinara, za Bitoraj sedam, a dvojica se odlučiše za Rišnjak. Tih 17 izletnika krenulo je dne 14. lipnja pod vodstvom

odbornika: gg. Vjek. Cvetišića, V. Čmelika, Drag. Privore i J. Pasarića noćnim osobnim vlakom u 11.55 iz Zagreba, i to 8 izletnika za Klek do Ogulina, dva izletnika za Rišnjak do Lokava, a 7 izletnika za Bitoraj do Vrata. Izletnici Kleka stigli su u Ogulin nešto poslije tri sata, u prvi osvit zore. Uzevši zajutrat krenuše pješke na Klek prijekim planinarskim putem, koji je od mosta crvenom bojom označen, a vodi kraj krčme u Musulipotoku u šumu i pod vrh Kleka. Nešto poslije 7 sati stigoše svi izletnici po lijepu vremenu na vrh. Uspon u gornjem dijelu nešto je strmiji, osobito uz okomite stijene i pod samim vrhom, ali je toga jutra bio donekle olakšan time, što je duvao sjeveroistočni vjetar i zrak prilično rashladio. Tomu se izletu pridružio sveuč. prof. dr. Langhoffer sa profesorima dr. Babičem i dr. Rösslerom, koji su na vrhu i po obroncima Kleka sabirali bilje, kukce i leptire za prirodoslovni muzej. Izletnici su uživali čist i dalekosežan vidik sa vrha Kleka, te naše možda najljepše i najzanimljivije planine, i proboravili na vrhu više od 4 sata. Kod uspona i silaza opaziše, da su se ove zime pod samim vrhom odronile dvije u kamen usječene stepenice, pa da je na tom mjestu prolaz nešto teži. Hrv. planinar. društvo obratit će se molbom na ogulinsku imovnu općinu, da to mjesto dade popraviti. Inače je put u gornjem strmom dijelu posve dobar, jer su prije godinu dana namještene nove stube i sagradjena od cementa nova nakapnica, u kojoj ima vazda pitke vode. Svi su izletnici bili vrlo zadovoljni ovim izletom.

Na Rišnjak krenuše odbornici V. Čmelik i J. Pasarić poglavito za to, da pregledaju markacije, što su ih ovoga proljeća po naručbi i uputi „Hrv. planin. društva“ izveli lugari vlastelinstva Turn-Taxisa. Iz Lokava se odvezše kolima do Zelina iza Mrzle Vodice. Od ceste u Zelinu, odakle vodi markirana šumska cesta do pod Medvedja vrata, trebali su do vrha Rišnjaka nešto manje od 3 sata dobra hoda, a od vrha do lugarske kolibe u Smrekovcu tri četvrti sata. Ovdje su se pol sata odmarali i nešto založili, a onda za poldrug sata (u 1 sat poslije podne) stigoše u Crnilug, gdje su se kod izvora opet četvrt sata odmarali. Oko 1 i pô sata nastaviše put preko šume u Delnice, kamo su stigli na kolodvor u 3 i pô sata na osobni vlak, u kojem su

se vozili izletnici sa Bitoraja. Odbornici se na svoju radost uvjeriše, da su markacije vrlo dobro izvedene. Sada je „Hrv. planin. društvo“ dalo označiti 4 puta na Rišnjaku: 1. od Lasca na vrh Rišnjaka u prošloj godini, a u ovoj godini 2. put od Zelina ispod Medvedjih vrata do Smrekovca, 3. put od Crnog luga do Smrekovca i dalje na sam vrh, 4. put od Smrekovca preko Medvedjih vrata do ceste, što vodi iz Lasca u Jelenje, pa dalje cestom do samoga Jelenja. Time je Rišnjak gotovo sa svih pristupnih strana markiran i sada putnik na njem ne može zalutati, iako je bez vodiča. Markacije su jasne i providjene napisima i strelicama s oznakom smjerova puta, osobito na raskršćima. Sada će se još markirati prijek put preko šume od Delnica u Crni lug, kojim se znatno prikraćuje prilaz na Rišnjak od Delnica za one planinare, koji dolaze i vraćaju se brzim vlakom, a neće da troše na kola od Crnog luga do Delnica ili obratno.

Treća skupina izletnika, u kojoj se nalazio i naš omiljeni komičar g. Grund, koji je poznat kao planinar i revan sabirač leptira, vozila se vlakom do stanice Vrata iza Lokava. Sa stanice krenuli su izletnici odmah po nedavno označenom putu na goru. Od stanice vodi put na desno do zaštitnog zida protiv vjetra, a onda nešto vrijeme na lijevo šumskom cestom sve do raskršća na livadi, gdje se označeni put odvaja na desno od šumske ceste i za kratko se vrijeme počinje polagano uspinjati. Taj uspon traje preko jednog sata, a onda prelazi na drugu stranu kose i ide po njezinu obronku sve do gorske livade pod vrhom, sa koje se vidi Učka i Kvarner. Od livade do vrha ide nešto oštiri uspon na vrh Bitoraja. Cijeli put od Vrata na vrh traje nešto preko 3 sata, nije mnogo teži od uspona od Gračana na Sljeme, a silaz preko dva sata. Izlet na Klek i Bitoraj može se posve udobno u jedan dan izvesti.

U Ogulinu se svi izletnici opet nadjoše u jednom vagonu i u ugodnoj zabavi sprovedoše vožnju do Zagreba, kamo su prama putnoj osnovi stigli zdravi i veseli u 8. 11 sati na večer. Takvi će se izleti od sada češće priredjivati, ako se postignu povoljnije pogodnosti na željeznici.

PRAVILA PODRUŽNICE HRVATSKOGA PLANINARSKOGA DRUŠTVA U GOSPIĆU

PRAVA I DUŽNOSTI ČLANOVA.

§ 5.

Prava članova jesu:

- a) birati, ako je do skupštine uplatio dospjele dijelove članarine;
- b) izabran biti, ako je uplatio cjelogodišnju članarinu;
- c) prisustvovati skupštinama, društvenim sastancima i zajedničkim izletima;
- d) upotrebljavati knjižnicu i sve zbirke društvene;
- e) besplatno tražiti sve tiskopise, koje društvo izdaje;
- f) nositi društvene znakove;
- g) uživati sve pogodnosti, što ih društvo pruža svojim članovima;
- h) u skupštinama stavljati i obrazlagati predloga, koje ima odbor uzeti u pretres i uz mnijenje svoje predložiti skupštini na konacno rješenje.

Dužnosti su članova, da se pokoravaj društvenim pravilima da prama istima krepko podupiru sve društvene svrhe, da polaze skupštine i društvene sastanke, da tačno prama § 4. uplaćuje prinose i da kao izabranici vrše počasne službe.

UPRAVA.

§ 6.

Poslove društvene obavljaju:

- a) glavna skupština;
- b) izvanredna glavna skupština;
- c) upravni odbor.

GLAVNA SKUPŠTINA.

§ 7.

Glavna se skupština sastaje svake godine najkasnije početkom veljače. Sazivlje je i oglasuje upravni odbor po svom predsjedniku 14 dana prije sa objavom dnevnoga reda.

Veliki izbor

perzijskih sagova, tkanina
za pokućstvo i zastora

Jelačićev trg 28 — Zagreb — Jelačićev trg 28

Filip Haas i sinovi

c. kr. povl. tvornice sagova i tkanina za pokućstvo